

Interview met Ilse Ghekiere

Nieuws woensdag 2 mei 2018

“Seksisme aanpakken vergt een mentaliteitsverandering”

#metoo heeft het laatste jaar veel losgemaakt. Hoewel het publieke debat soms bol stond van onbegrip en clichés over mannen versus vrouwen, bracht het voortschrijdend inzicht. Het antiseksisme zet door. We spraken met iemand die zich heel duidelijk engageert in dit essentiële thema: danseres Ilse Ghekiere.

Volgens de Verenigde Naties is wereldwijd een derde van de vrouwen, ofwel een miljard mensen, slachtoffer van aanranding of ander geweld. Het #metoo-activisme geeft hun een stem en toont dat seksueel geweld ook in ons land meer voorkomt dan we denken. Een taboe is doorbroken. De vraag is nu: hoe werken we samen aan een structurele aanpak inzake emancipatie, aanspreekpunten, bemiddeling, integriteitscodes of sanctiebeleid? We vroegen het aan danseres Ilse Ghekiere, die samen met anderen de campagnewebsite www.engagementarts.be lanceerde. ACOD Cultuur is ondersteunende partner.

Wat deed je zoal sinds #metoo bij ons in de kijker kwam met de zaak-De Pauw?

Ilse Ghekiere: **I**n mei 2017 kreeg ik een beurs via het Vlaamse Kunstendecreet om seksisme in de Belgische dans te onderzoeken. Aanvankelijk ging dat om een artistiek onderzoek. Ik had niet verwacht dat dit zou uitmonden in een activistische beweging.

#metoo betekende een doorstart. Begin november, toen de zaak-De Pauw losbarstte, verscheen in Rekto:Verso mijn artikel ‘#Wetoo: waar dansers over spreken wanneer ze spreken over seksisme’. Dat is erg veel gelezen. Nadien kwamen we met verschillende dansers samen en startten we een gesloten Facebook-groep. Dat idee kwam van onze Scandinavische collega’s: daar hadden heel wat sectoren zich op die manier georganiseerd. Op die manier wilden we getuigenissen verzamelen, maar het werd voornamelijk een platform van solidariteit. In onze groep noemen we geen namen om slachtoffers te beschermen. Na een maand hebben we dan beslist om wekelijks samen te komen in vzw RoSa.

De Facebook-groep telt vandaag meer dan 700 leden, maar de wekelijkse bijeenkomsten maken echt het verschil. Na elke bijeenkomst volgt een verslag dat we met 150 actieve dansers en personen in het veld delen. Met deze verslagen communiceren we over het discours dat we gaandeweg opbouwen en delen we ideeën rond activisme. Zo is onze website ontstaan. In de week van de Internationale Vrouwendag lanceerden we de site tijdens een debataavond in Kaaitheater, waar we alle getuigenissen voorlezen. Het was intens om die luidop achter elkaar te horen. Het doorbraak op symbolische wijze het collectieve stilzwijgen. **I**

Wat is de inzet van de campagnewebsite?

Ilse Ghekiere: **I**De site roept op tot engagement. Seksisme aanpakken gaat over een mentaliteitsverandering. Om deze verandering teweeg te brengen, heb je de samenwerking nodig van verschillende partners die elk op hun beurt hun verantwoordelijkheden moeten nemen.

We kwamen tot de conclusie dat we in de kunstensector best met enkele sleutelgroepen werken die een andere aanpak vereisen: kunstenaars, organisaties, kunsteducatie, de toeschouwers en uiteindelijk de personen die grenzen overtreden. Daarnaast willen we basisinformatie verstrekken over bestaande procedures om discriminatie en grensoverschrijdend gedrag aan te kaarten. In een internationale kunstsector waar veel mensen met korte contracten werken, is deze informatie vaak niet gekend. Velen hebben geen weet van hun rechten hier in België.

Dit heeft te maken met wisselende werkgevers, maar ook met taal. Daarom was het belangrijk dat de site eerst in het Engels verscheen. Nu werken we aan de Nederlandse en Franse vertaling.■

Ook beleidsmatig zijn er initiatieven. Zo was er een rondetafelgesprek met minister van Cultuur Sven Gatz. Wat vond je daarvan?

Ilse Ghekiere: ■Ik juich dergelijke initiatieven uiteraard toe. Een structurele aanpak uitbouwen, is noodzakelijk. Dat kunnen wij niet alleen. Ik had wel de indruk dat niet iedereen aan tafel de situatie op een werkvloer kent. In dat opzicht vind ik het goed dat ik erbij kan zitten. Op basis van meer dan 70 interviews met dansers kan ik enig inzicht op problemen meegeven.■

Bij de rondetafel viel het op dat de meningen ver uit elkaar liggen. De Acteursgilde is bijvoorbeeld geen voorstander van een eigen sectormeldpunt. Dat zou de indruk geven dat de cultuursector er erger aan toe is dan andere sectoren.

Ilse Ghekiere: ■Ook al was het zo, dat onze sector inzake seksueel geweld niet anders is dan andere, dan nog is het een sterk signaal een eigen meldpunt te hebben. Daarmee geef je een voorbeeldfunctie. We moeten nadenken over hoe een dergelijk meldpunt eruit zou kunnen zien specifiek voor onze sector. Cultuurloket is bijvoorbeeld een meldpunt dat zakelijk en juridisch advies geeft aan kunstenaars. Met Engagement zien we dat de ‘peer support’ een centrale rol speelt in het bespreekbaar maken van deze vaak persoonlijke ervaringen. Misschien moeten we werk maken van een meldpunt dat door kunstgemeenschappen ondersteund wordt? Op deze manier betrekken we de kunstenaars en scheppen we ook werkgelegenheid voor hen. Maar natuurlijk is onze sector wel vatbaarder voor grensoverschrijdend gedrag. Dat is ook logisch. De grens tussen privéleven en werk is doorgaans vaag: je werkt intensief samen, tijdens avonden en weekends, je gaat samen op reis. In het creatieve proces experimenteer je met grenzen, ook die van jouw lichaam. Je werkt samen, met je lichaam. En alles wat je doet, is direct gelinkt aan subjectieve en persoonlijke waardeoordelen. Het is bovendien een heel competitieve sector. Doorgaans gaat het om contracten van korte duur, dat geeft onzekerheid. En er zijn niet zoveel kansen om op een constructieve wijze carrière te maken. Dat ligt in de handen van de deurwachters bij een smalle toegangspoort. Die kunnen gemakkelijk hun macht misbruiken.■

De Acteursgilde vreesde er ook voor dat je binnenkort geen naaktscènes meer kan spelen.

Ilse Ghekiere: ■Dat is volledig naast de kwestie. #metoo gaat niet over een nieuwe preutsheid. Het is al evenmin een antiromantische beweging. Het gaat om seksueel geweld en over hoe we dit machtsmisbruik kunnen voorkomen en bestrijden. Er zit haast iets komisch in het moord en brand schreeuwen rond het idee dat naaktscènes zouden verdwijnen. Alsof we moeten kiezen tussen naakt in de kunst of het aanpakken van machtsmisbruik.■

Het valt inderdaad op dat #metoo in de media een aanleiding is om het over allerhande zaken te hebben. In Frankrijk had je de actrice Catherine Deneuve, die samen met anderen in het verweer ging en de barricades oplom voor het recht op flirten. Wat vond je daarvan?

Ilse Ghekiere: ■Teleurstellend. Het is een nationalistische kwestie: wij Fransen versus de Amerikanen. Het is ook een verdediging vanuit de positie van de ‘sterke’ vrouw: een vrouw die kan omgaan met grensoverschrijdend gedrag en die het allemaal wel oké vindt. Dit toont een gebrek aan solidariteit. Dit ging over vrouwen voor wie het patriarchale schoentje past.

Er werd ook veel verwezen naar de seksuele bevrijding van de jaren ‘60, terwijl #metoo net toont dat ons verlichte Westen misschien niet zo bevrijd is als we denken.

Anderzijds: uiteraard moeten we opletten dat mensen onterecht beschuldigd worden, reputatieschade zonder recht op antwoord en dergelijke meer. Dat is ook de reden waarom wij het helemaal anders aanpakken. Geen

namen noemen, niet focussen op het ene of andere schandaal, maar aandacht geven aan de kwetsbaarheid, aan de situaties die zich voordoen. En vooral: tijd nemen om het gesprek op te bouwen met al zijn cruciale nuances.■

Je hoort nu stemmen opgaan die zeggen dat een beroepsverbod te zwaar is. Het andere uiterste van straffeloosheid is het einde van een artistieke carrière. Voor Bart De Pauw is het wellicht ‘game over’. Hoe zie jij dat? Wat doe je met aangebrand talent, bijvoorbeeld de filmmaker Roman Polanski?

Ilse Ghekiere: ■Ik geloof niet in censuur. Dat komt die kunstenaars indirect ook ten goede, dan kunnen ze zich wentelen in een slachtofferrol. Het is wel belangrijk dat de achtergrond van deze makers gekend is en dat we hun kunst contextualiseren. Op die manier ben je als publiek geïnformeerd over hoe je naar die personen en hun kunst kan kijken. Als kijker merk ik dan alvast dat ik anders kijk naar de referenties binnen deze kunstwerken en dat roept andere vragen op.■

Verwacht je dat we binnenkort in de pers nog over nieuwe zaken horen?

Ilse Ghekiere: ■Waarschijnlijk wel. Maar ik hoop dat andere beroepsgroepen zullen volgen. Hoe zit het bij ballet, de muzikanten, beeldend kunstenaars? En wat met andere sectoren?■

■ *Het volledige interview vind je op www.acodcultuur.be*

Robbrecht Vanderbeeken